Parturiunt montes...

MS Een afsluitende beschouwing over de huidige en mogelijk ook toekomstige ontwikkelingen op het gebied van de Zwitserse landsverdediging te presenteren onder de hierboven vermelde titel is ongetwijfeld reëler en stellig minder onvriendelijk dan wanneer daarvoor het volledige citaat zou zijn gebruikt. Immers, de onverkorte uitspraak van de Romeinse dichter Horatius, zoals die voorkomt in diens *Epistola ad Pisones,* luidt: „Parturiunt montes, nascetur ridiculus mus", hetgeen betekent „De bergen zijn in barensnood, daaruit zal een belachelijke muis worden geboren". Nu mogen dan in het door zijn bergen gesymboliseerde land de weeën in zekere zin al speurbaar zijn, er is voorshands geen enkele grond voor de voorspelling dat er niet méér dan een muisje zal worden gebaard. Integendeel, de verantwoordelijke leiding van het Zwitserse defensieapparaat streeft wel degelijk essentiële vernieuwingen na, en in de kraamkamer waar dat wordt gerealiseerd zal zeker de term belachelijk niet van toepassing zijn. Hoogstens zal men zich kunnen afvragen in hoeverre alle goede voornemens ook metterdaad zullen kunnen worden verwezenlijkt: ook in Zwitserland worden de voor de beoogde modernisering benodigde fondsen niet met kwistige hand uitgedeeld door regering en volksvertegenwoordiging. Dat betekent derhalve dat er op korte termijn zeker geen opzienbarende koersveranderingen kunnen worden verwacht en dat er al evenmin sprake zal kunnen zijn van ingrijpende wijzigingen in de uitrusting, bewapening en wijzen van optreden van de krijgsmacht. Voor de ingewijden is dat overigens slechts de bevestiging van een *continuïteit* die altijd al een der voornaamste kenmerken is geweest van het Zwitserse systeem en die – gelet op bijvoorbeeld de totaliteit van de infrastructurele voorzieningen en het traditionele legeropbouwstelsel – ook vrijwel niet kàn worden onderbroken. Daaruit mag evenwel niet worden afgeleid dat alles dus bij het oude zal blijven, maar de belangstellende buitenstaanders moeten niet rekenen op veel meer dan een aantal accentverschuivingen.

Als voorbeeld zou kunnen dienen hetgeen bij de in de vorige editorialen reeds vermelde legerkorpsoefening „Panzerjagd" door de waarnemers kon worden geconstateerd: een daarin verwerkt experiment met helikopters – Alouette II – in de tankbestrijdingsrol was in zoverre interessant dat alle tanks waren voorzien van een zwaailicht dat begon te werken zodra het werd aangestraald door een laserstraal waarmee de helikopter was „bewapend", zodat de scheidsrechters gemakkelijk konden vaststellen hoeveel en welke tanks waren getroffen; daartegenover stond evenwel dat de helikoptervliegers kennelijk niet de geringste notie hadden van de wijze waarop zij onder gevechtsomstandigheden tactisch zouden moeten vliegen om niet zèlf te worden neergehaald nog voor zij hun eerste schot konden lossen. Uit een dergelijke situatie moet voor de ingewijde toeschouwer wel de vraag rijzen of men het complexe *probleem* van de tankbestrijding wel grondig genoeg heeft geanalyseerd alvorens het accent te verleggen naar wat elders wordt beschouwd als een *mogelijke oplossing*! Met andere woorden, het aanschaffen van bepaalde nieuwe middelen op zichzelf biedt nog geen enkele zekerheid dat zo'n accentverschuiving ook werkelijk te zijner tijd het gewenste resultaat zal brengen: áller denken zal moeten worden gericht op het optimaal benutten van de mogelijkheden die zulk nieuw materieel kan bieden.

Over de noodzaak van een drastische verandering in het denken werd reeds in een eerder editoriaal gesproken. Die noodzaak is evident wanneer men beseft dat het Zwitserse leger in wezen een zuiver infanterieleger is, dat men bewust niet heeft willen laten worden tot een zakformaat-nabootsing van de krijgsmachten der grote mogendheden en dat vrijwel uitsluitend gewend is geweest het zwaartepunt te leggen op een verdediging van het statische type. Met de eigenlijke omvorming is men reeds enige tijd doende. Dat kan worden vastgesteld wanneer men kennis neemt van hetgeen is geboekstaafd in het officiële document dat door het Eidgenös-

sische Militärdepartement werd opgesteld als richtsnoer voor de verdere ontwikkelingen en dat tevens een terugblik geeft over de in het recente verleden doorgevoerde verbeteringen, een document dat kan worden beschouwd als een soort Defensienota en wordt aangeduid als *Armeeleitbild.* Het is op 9 september van het vorige jaar uitgekomen en vervangt het van 25 september 1975 daterende *Armeeleitbild 80* dat – in tegenstelling tot het nieuwe – voor een afgebakende periode heeft gegolden. De hierna volgende gegevens zijn ontleend aan het nieuwe document, dat enerzijds de grote lijnen aangeeft van de lange-termijnplanning met de grondslagen daarvan, en anderzijds meer specifieke informatie biedt over de beleidsvoornemens voor de zogenaamde *Ausbauschritt 1984-'87*; het is de bedoeling dat, rekening houdende met de tijd die wordt nodig geacht voor de praktische realisering van beleidsvoornemens op het gebied van infrastructuur en materieelaanschaffing, de in het document neergelegde beschouwingen minstens twaalf jaren – derhalve drie regeringsperioden – hun geldigheid zullen kunnen behouden, zij het met zo nodig enkele aanpassingen op niet principiële punten. Het Armeeleitbild en de verschillende daaruit voortvloeiende Ausbauschritte – elk overeenkomende met een vierjarige parlementaire periode, en derhalve te beschouwen als planning voor de middelbare termijn – vormen samen een planningsysteem dat nagenoeg niet verschilt van hetgeen ook in de landen van het Westelijke bondgenootschap toepassing vindt.

Uit de momentopname, getiteld „Stand des Ausbaus der Armee am Ende der Legislaturperiode 1980-83" blijkt dat in die fase vooral aandacht is besteed aan het *vergroten van de vuurkracht*: ten behoeve van de antitankverdediging van de infanteriebataljons werd de Dragon ingevoerd, het tankbestrijdingsvermogen van de eigen tanks werd verbeterd door uitbreiding van het munitieassortiment met de moderne pijlmunitie, de verdediging tegen luchtdoelen werd versterkt door de introductie van het Skyguard-wapensysteem en door de momenteel nog niet geheel voltooide invoering van het mobiele geleide wapen Rapier, de artillerie werd gemoderniseerd en voorzien van een groot aantal pra(hw)'s M-109, welke toeneming van de kalibers een aanzienlijke verbetering betekende van vuursteunmogelijkheden die tot dan toe nogal onder de maat waren gebleven in het bijzonder waar het de dracht en de uitwerking van het en-

In wezen een zuiver infanterieleger . . .

De dynamische component behoeft dringend een aanzienlijk sterker accent

kele schot betreft. Daarenboven werd in dezelfde periode veel gedaan aan het *rationaliseren van het logistieke systeem* dat thans wordt beschouwd als een der modernste ter wereld, en waarvan men verwacht dat het de verschillende echelons van de gevechts- en ondersteunende eenheden alsmede de civiele-verdedigingsorganisaties onder alle omstandigheden doeltreffend zal kunnen verzorgen. Voorts werd op *genietechnisch gebied* een aantal maatregelen getroffen die het mogelijk moeten maken in geval van oorlog belangrijke vernielingen uit te voeren en hindernissen te stellen en bepaalde terreingedeelten ter verdediging voor te bereiden.

Zoals reeds eerder werd aangeduid, bleek ook uit de totaliteit van de ontwikkelingen in deze, nog tot en met het lopende jaar zich uitstrekkende, Ausbauschritt dat de statische component een belangrijk sterker accent kreeg dan het dynamische deel, hoewel in die periode wèl een aanmerkelijke uitbreiding plaatsvond van de luchtmacht die werd verblijd met een flink aantal F-5E Tiger II luchtverdedigingsjagers ter aanvulling op het verouderende bestand aan Hunter Mk 8's en Mirage III's. (Interessant is in dat verband dat de Sovjet-Unie bij monde van haar ambassadeur aan de Zwitserse regering liet weten de aanschaffing van zo'n honderd Amerikaanse gevechtsvliegtuigen maar bedenkelijk te vinden voor een staat die zich neutraal wil noemen. De Zwitsers schrokken bepaald niet, maar antwoordden eventueel heus wel equivalente Russische toestellen te willen aanschaffen, mits zij dan, zoals door de Amerikanen ook toegestaan, het nauwkeurig nakomen van de tactische en militair-technische specificaties tijdens het produktieproces zouden mogen controleren . . . En derhalve ging de bestelling in de VS door.)

Uit het nieuwe Armeeleitbild kan worden geconcludeerd dat inderdaad een geleidelijke omschakeling naar een meer dynamisch optreden wordt nagestreefd. Het accent verschuift duidelijk in de richting van een grotere mobiliteit. Uiteraard staat nog steeds voorop dat de opbouw van de krijgsmacht zodanig moet zijn dat een strategische verrassing zo mogelijk kan worden voorkomen. Dat zou derhalve impliceren dat – evenals de NAVO zich dat voorneemt – een eventuele eerste klap behoort te worden opgevangen door met dat doel gereedgehouden, parate eenheden. Het Zwitserse systeem kent die mogelijkheid evenwel niet, en dientengevolge moet noodzakelijkerwijze een grote wissel worden getrokken op de snelheid waarmee de natie zal kunnen mobiliseren. Voor een land dat niet kan beschikken over een uitgebreid Early-Warningsysteem betekent die situatie dat niet kan worden gerekend op een bijzonder grote *waarschuwingstijd.* Zo lang die niet kan worden vergroot – en het tegendeel ligt eerder in de lijn van de hedendaagse ontwikkelingen! – zal het uiterste moeten worden gedaan om de *reactietijd* zodanig te bekorten dat die de immer korter wordende waarschuwingstijd niet overschrijdt. Het is duidelijk dat zulks een illusie is, en dientengevolge is het onontkoombaar dat in eerste instantie moet worden aanvaard dat een aanvaller het te verdedigen territorium binnendringt. Bijgevolg is het evenzeer geboden de krijgsmacht erop voor te bereiden dat zodanige penetraties

Aan de riskante vermenging van militaire en civiele organisaties, waaruit op grond van het oorlogsrecht consequenties kunnen voortvloeien, zal terdege aandacht moeten worden geschonken

dienen te worden teruggeslagen, en om die reden behoort de capaciteit voor (tegen)offensief optreden drastisch te worden versterkt, hoezeer dat ook moge indruisen tegen de traditionele statische wijze van oorlog voeren die men zich steeds heeft voorgenomen.

De militaire autoriteiten hebben, zo blijkt uit het nieuwe Armeeleitbild, een impuls willen geven aan die omschakeling in het denken. Zij zijn zich onmiskenbaar terdege bewust van de veranderingen die ook in de *dreiging* optreden: niet alleen met rechtstreekse acties van eventuele agressortroepen moet worden gerekend, maar stellig ook met subversieve handelingen van handlangers en infiltranten die – een gevaar dat vooral de statische instelling kan afstraffen, als men denkt aan voorbereide opstellingen, commandoposten, verbindingsstelsels, en dergelijke – grote delen van het defensieapparaat al kunnen lam leggen, nog voor de eerste vreemde troepen de landsgrenzen overschrijden. Het is daarom logisch dat in toenemende mate aandacht moet worden besteed aan wat de Zwitsers in hun beschouwingen aanduiden als „der versteckte Krieg"; in het bijzonder zal moeten worden voorkomen dat op die wijze de zenuwcentra en bevelvoeringsorganen ontijdig worden uitgeschakeld. Voor wat de *conventionele gevechtsvoering* betreft verwacht de defensieleiding een sterk toenemende „all weather"-capaciteit, verbeteringen van de vuuruitwerking, doelopsporing en waarneming en in het algemeen versnellen van de informatiestromen; uit die laatste mening volgt tevens dat de elektronische oorlogvoering een stijgende belangstelling verdient. Daarnaast spreekt het plandocument zich uit over de *urbanisering* en de daarmee gepaard gaande veranderingen in de burgermaatschappij, alsmede over de *energieproblematiek* die voor de Zwitserse samenleving een ernstig knelpunt kan zijn, gegeven de grote afhankelijkheid van het buitenland waarin men geen verandering zal kunnen brengen. Ook aan dat aspect zullen consequenties moeten worden verbonden.

De regering stemt met die benadering in, en blijkt bereid maatregelen te treffen die de huidige achterstand in bewapening en uitrusting enigszins zullen kunnen verkleinen. Zoals vrijwel overal elders houden echter ook in Zwitserland de volksvertegenwoordigers de knip stevig op de beurs. De momenteel in discussie zijnde defensiebegroting zou volgens de insiders, en zeker volgens minister Chevallaz die de militaire portefeuille beheert, ten minste een „*reële* groei van 1%" moeten vertonen; de Bundesrat is daarentegen niet bereid meer toe te staan dan tussen 4 en 4,5%, hetgeen – rekening houdende met een geschatte inflatie van 4% rond – een reële groei van de militaire uitgaven zou betekenen van ten hoogste 0,5%! En daarmee zou met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid als het ware de bodem wegvallen onder de eerste fase van de Ausbauschritt 1984-87, omdat dan niets extra's kan worden gedaan bóven het nog lopende programma dat in dit jaar moet worden gerealiseerd als afsluiting van de laatste stap van de Ausbauschritt 1980-83.

Het Armeeleitbild beoogt de Zwitserse landsverdediging up to date te houden, en dat proces geleidelijk te doen verlopen teneinde de mogelijkheden van het traditionele militiestelsel niet te boven te gaan en de schatkist niet te overvragen. Het bestaande strategische concept zal derhalve moeten worden gehandhaafd, de doctrine kan wellicht op een enkel ondergeschikt punt ietwat worden aangepast, zo luidt in feite de conclusie waartoe men wel moet komen. De Zwitserse leiding erkent dat ook een kleine natie, zeker als die geheel „auf eigene Faust" wil blijven opereren, wordt gedwongen bepaalde

moderne, kostbare wapensystemen en andere middelen beschikbaar te stellen aan het instrument dat de nationale soevereiniteit zal moeten veilig stellen. Want, zo stelt het stafstuk, „eine einfache und billige Armee kommt gegen einen modernen Agressor nicht auf und entspricht nicht den erklärten Zielsetzungen unserer Sicherheitspolitik. Auch der Kleinkrieg ist keine Alternative zum geplanten Ausbau unserer Landesverteidigung, sondern lediglich eine Ergänzung dazu". Die erkenning – ten onzent zou menigeen zich daaraan wel mogen spiegelen – zal in de komende jaren nogal wat vergen. De eerste aanloop daartoe wordt al zichtbaar in het materieelaanschaffingsprogramma zoals dat in Aufbauschritt 1984-87 is samengevat. Van de plannen verdienen hier vermelding de vervanging van de tlv's als antitankwapen van de infanterieregimenten, de invoering van een opvolger van het huidige Sturmgewehr 57 voor de individuele infanterist, en de aanschaffing van nachtrichtapparatuur voor de Dragon; de aanschaffing van nieuwe tanks (vooral ter vervanging van de oude Centurions, waarvoor naar het zich laat aanzien de Leopard 2 hogere ogen gooit dan de M1 Abrams), gepaard aan een verbetering van de gevechtswaarde van de momenteel gevoerde tanks door beschikbaarstelling van grotere hoeveelheden pijlmunitie en aan een vermeerdering van het aantal tankbataljons (een duidelijk voornemen tot het vergroten van de offensieve component, en dus een bewijs van een, zij het voorzichtig, loslaten van de te grote voorkeur voor statisch optreden); verbetering van de vuurleiding en vuurkracht van in het bijzonder de gemechaniseerde artillerie; invoering van antitankhelikopters, bestemd voor het vormen van een mobiele pantserafweerreserve op legerniveau; verbeteren van de bestrijding van luchtaanvallen op geringe hoogte door invoering van draagbare geleide wapens tl, en aanschaffing van nieuwe radars die in het bijzonder de geringe hoogte zullen moeten afspeuren; in de geniesector wil men voortgaan met de infrastructurele voorzieningen in dezelfde trant als tot nog toe gebruikelijk, terwijl bovendien antitankmijnen van een betere hoedanigheid zullen worden verworven. (Aangetekend zij overigens dat men wel op de hoogte is van moderne ontwikkelingen op dat gebied, vooral waar het gaat om het snel ter plaatse brengen van mijnengordels met behulp van vliegtuigen, artillerie, e.d. zoals in snel wisselende situaties in een beweeglijk gevoerde verdediging gewenst, maar dat voor een eventuele invoering van dergelijke middelen nog geen indicaties kunnen worden gevonden.) Voor de luchtmacht ten slotte is enige verbetering in petto, en wel het aanbrengen van enkele modifica-

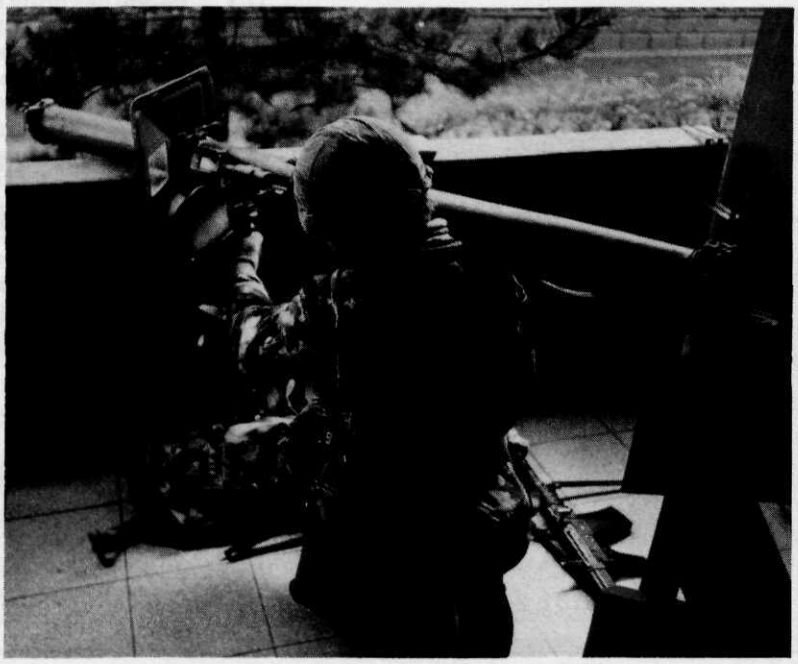

Het Sturmgewehr 57 is aan vervanging toe

Verdediging tegen tanks vergt meer dan statisch optreden

ties aan de Mirages om de prestaties daarvan op te voeren, en een vergroting van de inzetduur van Mirages en Tigers door die te voorzien van extra brandstoftanks (een niet al te kostbaar plan weliswaar, maar bedacht zij dat in de voorbije jaren grote bedragen werden besteed aan de reeds eerder gememoreerde uitbreiding van het aantal gevechtsvliegtuigen).

De hiervoren gegeven samenvatting van maatregelen die in het Zwitserse plandocument worden aangegeven, is uiteraard niet meer dan een globale schets van wat men van plan is . . . indien de financiën dat toelaten. Waarom het gaat is echter wel duidelijk: ook in Zwitserland wenst men niet te blijven stilstaan in een situatie die reeds meer dan achterhaald is door de moderne ontwikkelingen op vrijwel alle gebied. Ontwikkelingen, die het noodzakelijk maken dat een krijgsmacht die zich van haar opdracht bewust is, zich doorlopend blijft bezinnen op de methoden en middelen die voor het uitvoeren van die taak de beste zijn.

Duidelijk is wel, dat – zoals in een voorgaand editoriaal reeds werd opgemerkt – het denken drastische wijzigingen zal moeten ondergaan: mobiliteit is níét uitsluitend een kwestie van materieel, in de hedendaagse verhoudingen is het onontbeerlijk dat ook de geest blijk geeft van grote flexibiliteit. Indien het daaraan zou schorten, dàn zouden de bergen tóch nog een muis kunnen baren!

KONINKLIJKE VERENIGING TER BEOEFENING VAN DE KRIJGSWETENSCHAP

Op *maandag 28 maart 1983* te 19.30 uur houdt de vereniging voor leden en introducé(e)s een bijeenkomst in het Nederlands Congresgebouw te Den Haag, waar ir. J. E. Los, Hoofd Afd. Scheepsbouw van de Directie Materieel Koninklijke marine, een inleiding zal houden over

Scheepstypen

Moderne ontwikkelingen in de marinescheepsbouw

Na de voordracht wordt, als gebruikelijk, gelegenheid tot discussie geboden.

Introductie: d.t.v. de secretaris, Ikol W. F. Anthonijsz, Frederikkazerne, gebouw 110, Postbus 90701, 2509 LS Den Haag (tel. tijdens diensturen (070) 73 24 33).